

14.11.2024

lausuntopalvelu.fi

Viite: OPH-4942-2024

Tehyn lausunto Digivihreän siirtymän tutkinnon osien ja muun valinnaisuuden lisäämisestä ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteisiin

Tehy lausuu yhdessä Kuntoutusohjaajat ry:n Sairaanhoidajat ry:n kanssa Digivihreän siirtymän tutkinnon osien ja muun valinnaisuuden lisäämisestä ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteisiin. Opetushallitus on käynnistänyt työn työryhmän loppuraportin mukaisten ehdotusten toteuttamiseksi laatimalla vihreän siirtymän ja digitaalisen osaamisen valinnaisia tutkinnon osia sekä lisäämällä muita tutkinnon joustavuutta tukevia valinnaisuusmahdollisuuksia ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteisiin.

Työssä on laadittu seuraavat valinnaiset tutkinnon osat, jotka lisättäisiin ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteisiin vuosien 2025–2027 kuluessa:

Ammattitutkinnot:

- Digikyvykkyyden edistäminen työyhteisössä, 15 osaamispistettä
- Kehittyvien teknologioiden kokeilu, 30 osaamispistettä
- Tekoälyn hyödyntäminen työprosessissa, 15 osaamispistettä
- Vihreän siirtymän edistäminen, 15 osaamispistettä

Erikoisammattitutkinnot:

- Digitalisaation johtaminen, 30 osaamispistettä
- Kiertotaloustoiminnan kehittäminen, 30 osaamispistettä
- Kyberturvallisuuden edistäminen, 30 osaamispistettä
- Lisäksi ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteisiin lisättäisiin valinnaisuutta ja joustavuutta tukevia osia.

Huomiot tutkinnon osaan Digikyvykkyyden kehittäminen työyhteisössä

Ammattitaitovaatimukset on kuvattu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tutkinnon osan voi ajatella soveltuvan esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon yhteydessä suoritettavaksi. Lisäksi ammattitaitovaatimukset on kuvattu siten, että osaaminen on mahdollista osoittaa näytössä käytännön työtehtävissä. Tosin ammattitaitovaatimukset näyttävät tässä tutkinnon osassa laajoilta verrattuna opintopisteisiin.

Huomiot tutkinnon osaan Kehittyvien teknologioiden kokeilu

Ammattitaitovaatimukset on kuvattu selkeästi ja ymmärrettävästi. Sosiaali- ja terveysalalla on työvoimapulan vuoksi painetta kehittää teknologia ratkaisuja. Siksi tutkinnon osan tarjoamalle osaamiselle olisi varmasti kysyntää. Hyvinvointiteknologiset ratkaisut ovat kuitenkin erittäin kalliita ja ala on niin säädelty, että opiskelijan ei ole mahdollista tätä tutkinnon osaa suorittaa aidoissa työympäristöissä. Todennäköisesti edellä mainituista syistä tutkinnon osan vetovoima jää vähäiseksi sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnoissa.

14.11.2024

Etävastaanotot yleistyvät ja tähän liittyvää kehittyvää teknologiaa opiskelijan saattaisi olla mahdollista kokeilla aidoissa työympäristöissä sote-alalla. Uuden teknologian kokeilu- ja käyttöönotto voisi olla kuitenkin varsin haasteellista erityisesti opiskelijalle, jolla ei ole aikaisempaa kokemusta sote-alalta. Tätä tutkinnon osaa ei ole myöskään mahdollista toteuttaa sellaisessa työympäristössä, jossa ei ole resursseja uuden teknologian käyttöönottoon esimerkiksi kiireen, henkilöstövajeen vuoksi, tai taloudellisista syistä. Tämän tutkinnon osan suorittaminen voi siis jäädä vähäiseksi sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnoissa, koska haasteena ovat vähäiset mahdollisuudet suorittaa tutkinnon osa aidossa työympäristössä. Lisäksi ammattitaitovaatimukset ovat tässä tutkinnon osassa varsin vaativat.

Huomiot tutkinnon osaan Tekoälyn hyödyntäminen työprosessissa

Ammattitaitovaatimukset on kuvattu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset tuottavat osin sellaista osaamista, mikä olisi tärkeä kaikille kansalaisille. Sosiaali- ja terveysalan tiukan sääntelyn vuoksi, opiskelijan on todennäköisesti vaikea osoittaa osaamista ja hyödyntää tietojaan näytössä ja myöhemmin työelämässä. On myös riski, että opiskelija ei osaa arvioida tekoälyn tuottaman tiedon luotettavuutta, mikä on ilmeinen asiakas- ja potilasturvallisuusriski. Tutkinnon osan tuottaa osaamista tekoälyn vastuullisesta käytöstä. Tekoälyn käyttöön tarvitaan osaamista ja vastuunottoa luotettavan tiedon löytymiseksi. Sosiaali- ja terveysalalla ei opiskelija eikä työntekijä voi hyödyntää tekoälyä, mikäli työnantaja ei ole sitä mahdollistanut alan tiukan sääntelyn puitteissa.

Huomiot tutkinnon osaan Vihreän siirtymän edistäminen

Ammattitaitovaatimukset on kuvattu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tutkinnon osan voi ajatella soveltuvan esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattitutkintojen yhteydessä suoritettavaksi. Lisäksi ammattitaitovaatimukset on kuvattu siten, että osaaminen on mahdollista osoittaa näytössä käytännön työtehtävissä. Kuitenkin on huomioitava, että sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnoissa huomioidaan jo ko. osaamista. Siksi on mahdollista, että tämä tutkinnon osa ei ole sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden kohdalla kovin vetovoimainen. Opiskelijat ehkä valitsevat mieluummin valinnaiseksi jonkin substanssiosaamista lisäävän tutkinnon osan. Vastuullisuus omasta työstä, työympäristöstä ja ympäristöstä sisältyy sosiaali- ja terveysalan opintoihin. Vihreän siirtymän edistämisen tutkinnon osan antama tieto pitäisi pystyä sitomaan opintoihin ja työelämään luontevana osana, jotta sitä voitaisiin hyödyntää parhaiten.

Huomiot tutkinnon osaan Digitalisaation johtaminen

Ammattitaitovaatimukset on kuvattu selkeästi ja ymmärrettävästi. Nykytilan analyysi ja mahdollisuuksien tunnistaminen kokonaisuus on mielestämme työelämälähtöinen ja osaaminen on mahdollista näyttää käytännön työtehtävissä. Sen sijaan toinen kokonaisuus Kehittämisen- ja kokeilukulttuurin edistäminen voi olla haasteellinen, koska suurina haasteina voivat olla työpaikan muutos- ja kehittämismyönteisyys ja organisaation resurssit.

14.11.2024

Huomiot tutkinnon osaan Kiertotaloustoiminnan kehittämisen

Ammattitaitovaatimukset on kuvattu selkeästi ja ymmärrettävästi. Sosiaali- ja terveysalan erikoisammattitutkintoa suorittava opiskelija on todennäköisesti hakeutunut opintoihin siksi, että voi hankkia syvää erikoistunutta osaamista esimerkiksi immobilisaatiohoidosta. Näin ollen ko. opiskelija ei todennäköisesti valitsisi opintoihinsa näin laajaa kokonaisuutta aiheesta, mikä ei suoranaisesti hyödytä häntä päivittäisessä työssä. Yksi syy jatko-opiskelulle on myös taloudellinen hyöty. On vaikea kuvitella, että sosiaali- ja terveysalalla työnantaja arvostaisi tutkinnon osan tuomaa osaamista niin paljon, että se vaikuttaisi työntekijän palkkaan saatikka mahdollistaisi opiskelun työajalla.

Huomiot tutkinnon osaan Kyberturvallisuuden edistäminen

Ammattitaitovaatimukset on kuvattu selkeästi ja ymmärrettävästi. Sosiaali- ja terveysalan erikoisammattitutkintojen näkökulmasta ei ehkä ensisijaista syventävää osaamista tuottava ajatellen esimerkiksi Vanhustyön erikoisammattitutkintoa. Kaikki kansalaiset tarvitsevat ymmärrystä ja osaamista kyberturvallisuudesta. Emme kuitenkaan usko, että kyberturvallisuusosaamisen hankkiminen olisi sosiaali- ja terveysalan erikoisammattitutkintoa suorittavalle hänen työtehtäviensä näkökulmasta ensisijainen. Sosiaali- ja terveysalalla huolehditaan tarkoin tietoturvallisuudesta, ja työpaikoilla koulutetaan tietoturvaan erikseen. Mielestämme erikoisammattitutkintoon ei tarvita erikseen näin laajan tutkinnon osaa. Asia itsessään on äärimmäisen tärkeä ja ammattitutkintoihin tarvitaan tätä tietoutta.

Huomiot muun valinnaisuuden lisäämiseen (tutkinnon osa toisesta tutkinnosta, korkeakouluopinnot ja paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa). Kannatamme valinnaisuuden lisäämistä. Valinnaisuus mahdollistaa tarkoituksen mukaisen osaamisen hankkimisen, lisää opiskelun mielekkyyttä ja mahdollistaa opiskelijan/työntekijän uralla etenemistä.

Muut huomiot

Uudet tutkinnon osien perusteet ovat ajankohtaisia. Sosiaali- ja terveysalan näkökulmasta kuitenkin koulutuksen järjestäminen ja osaamisen hankkiminen voi olla haasteellista, koska on ensiarvoista, että osaaminen näytetään käytännön työtehtävissä. Isommassa kuvassa tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja sisällöt ovat ajankohtaisia ja tarpeellisia. Lisäksi työnantajien pitää perehtyä uusien tutkintojen osien sisältöihin ja mahdollistaa tulevaisuudessa niiden toteuttaminen työpaikoilla, tai koulutuksen järjestäjän tulisi mahdollistaa osaamisen näyttäminen muulla tavoin kuin työpaikoilla tai työympäristöissä.

Helsingissä 14.11.2024

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Kirsi Coco koulutuspoliittinen asiantuntija kirsi.coco@tehy.fi
